

Bruselj, 9. oktober 2023
(OR. en)

13517/23

SOC 647
ANTIDISCRIM 168
GENDER 187
JAI 1231
FREMP 265
COHOM 195
EDUC 374

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Št. predh. dok.:	13167/23
Zadeva:	Sklepi Sveta o ukrepih za zagotovitev enakega dostopa do ustreznih in desegregiranih stanovanj za Rome ter za obravnavanje segregiranih naselij

V prilogi vam pošiljamo sklepe Sveta o navedeni zadevi, ki jih je Svet EPSCO odobril na seji 9. oktobra 2023.

**Ukrepi za zagotovitev enakega dostopa do ustreznih in desegregiranih stanovanj za Rome¹
ter za obravnavanje segregiranih naselij²**

sklepi Sveta

OB OPOZARJANJU NA NASLEDNJE:

1. V skladu s členom 10 Pogodbe o delovanju Evropske unije si Unija pri opredeljevanju in izvajanju svojih politik in dejavnosti prizadeva za boj proti diskriminaciji na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.
2. V skladu s členom 21(1) Listine o temeljnih pravicah Evropske unije je prepovedana vsaka oblika diskriminacije na kateri koli podlagi, na primer na podlagi spola, rase, barve kože, etničnega ali socialnega porekla, genetskih značilnosti, jezika, vere ali prepričanja, političnega ali drugega prepričanja, pripadnosti narodnostni manjšini, premoženja, rojstva, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.

OB OPOZARJANJU NA:

3. Direktivo Sveta 2000/43/ES, ki določa okvir za boj proti diskriminaciji na podlagi rase ali narodnosti za zagotovitev enakega obravnavanja v EU na področju zaposlovanja, izobraževanja, socialne zaščite (vključno s socialno varnostjo in zdravstvenim varstvom), socialnih ugodnosti, dostopa do blaga in storitev ter preskrbe z njimi, vključno s stanovanji;

¹ Ob priznavanju raznolikosti Romov se izraz „Romi“ uporablja kot krovni izraz za več različnih skupin romskega porekla, kot so Romi, Sinti, Kaléji, Cigani, Romaničali in Bojaši/Rudari. Zajema tudi skupine, kot so Aškali, Egipčani, vzhodne skupine (vključno z Domi, Lomi, Romi in Abdali), ter potujoče populacije, vključno z etničnimi Travellers, Jeniši ali osebami, imenovanimi z upravnim izrazom Gens du voyage, ter osebe, ki se identificirajo kot Cigani, ne da bi se zanikale posebne značilnosti teh skupin.

² Za namene teh sklepov Sveta „segregirana naselja“ pomenijo revne mestne četrti ter podstandardna stanovanjska naselja neformalne in trajne narave, ki so fizično, funkcionalno in/ali socialno izolirana in kjer so objektivni pogoji, kar zadeva stanovanja, revščino ter dostop do pravic in javnih storitev, v primerjavi s pogoji preostalega prebivalstva bistveno slabši.

4. Okvirni sklep Sveta 2008/913/PNZ o boju proti nekaterim oblikam in izrazom rasizma in ksenofobije s kazensko-pravnimi sredstvi³, v katerem je navedeno, da rasizem in ksenofobija pomenita neposredno kršitev načel svobode, demokracije, spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravne države, tj. načel, na katerih temelji Evropska unija in ki so skupna vsem državam članicam;
5. Direktivo 2020/2184 Evropskega parlamenta in Sveta o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi, ki določa, da vse države članice sprejmejo potrebne ukrepe za izboljšanje ali ohranitev dostopa do vode, namenjene za prehrano ljudi, za vse, predvsem za ranljive in marginalizirane skupine;
6. Priporočilo Sveta o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov (2021), v katerem so države članice pozvane, naj okrepijo prizadevanja za izboljšanje socialnega in ekonomskega vključevanja Romov;
7. Evropski steber socialnih pravic in akcijski načrt za evropski steber socialnih pravic, ki ju je predstavila Komisija. Konkretnije: načelo 19 stebra se nanaša na stanovanja in pomoč za brezdomce ter določa, da je treba tistim, ki to potrebujejo, zagotoviti dostop do kakovostnih socialnih stanovanj ali stanovanjske pomoči, da imajo ranljive osebe pravico do primerne pomoči in zaščite pred prisilno izselitvijo ter da se brezdomcem zagotovijo primerna zatočišča in storitve, da se spodbudi njihovo socialno vključevanje. Načelo 20 stebra se nanaša na dostop do osnovnih storitev in določa, da ima vsakdo pravico do dostopa do kakovostnih osnovnih storitev, vključno z vodo, sanitarno oskrbo, energijo, prevozom, finančnimi storitvami in digitalnimi komunikacijami, ter da so socialno ogroženim osebam na razpolago ukrepi za pomoč pri dostopu do teh storitev;

³ UL L 328, 6.12.2008, str. 55.

8. Resolucije Evropskega parlamenta o Romih⁴; vključno zlasti z Resolucijo o položaju Romov, ki živijo v naselbinah v EU (2022);
9. Sporočilo Komisije z naslovom „Unija enakosti: akcijski načrt EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025“;
10. Sporočilo Komisije z naslovom „Unija enakosti: strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov“ in zlasti njegov glavni cilj št. 7: „Povečati dejanski enak dostop do ustreznih desegregiranih stanovanj in osnovnih storitev“;
11. Sporočilo Komisije z naslovom „Unija enakosti: strategija za enakost spolov za obdobje 2020–2025“, v kateri je poudarjeno, da se ženske lahko soočajo z „diskriminacijo, ki temelji na več osebnih značilnostih“. Zlasti romske ženske se lahko soočajo z diskriminacijo na podlagi spola, pa tudi rase ali narodnosti;
12. lizbonsko deklaracijo o evropski platformi za boj proti brezdomstvu, ki so jo 21. junija 2021 podpisali predstavniki institucij EU, držav članic, Evropskega ekonomsko-socialnega odbora, Evropskega odbora regij in civilne družbe in ki v politikah spodbuja celostni pristop, osredotočen na posameznika in stanovanja;
13. pravni okvir Sveta Evrope za varstvo manjšin in sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice, zlasti glede očitno diskriminatorne prakse segregacije Romov;
14. Agendo Združenih narodov za trajnostni razvoj do leta 2030, zlasti cilje trajnostnega razvoja 1 („odprava revščine“), 10 („zmanjšanje neenakosti“) in 11 („trajnostna mesta in skupnosti“).

⁴ UL C 199 E, 7.7.2012, str. 112; UL C 468, 15.12.2016, str. 36; UL C 449, 23.12.2020, str. 2, in UL C 385, 22.9.2021, str. 104.

OB PRIZNAVANJU NASLEDNJEGA:

15. Zaradi revščine in socialne izključenosti ter drugih dejavnikov, kot so pomanjkanje pomembnih ukrepov politike ali naložb, omejena razpoložljivost in slaba kakovost socialnih stanovanj, diskriminacija na stanovanjskem trgu in segregacija, je vrzel pri dostopu do stanovanj med skupinami v ranljivem položaju, vključno z Romi, in preostalim prebivalstvom v več državah članicah v zadnjih letih ostala praktično nespremenjena.
16. Glede na nedavno raziskavo Agencije Evropske unije za temeljne pravice, ki je bila osredotočena na deset evropskih držav, se 52 % romskih gospodinjstev sooča s stanovanjsko prikrajšanostjo v primerjavi s 17 % preostalega prebivalstva EU. 82 % Romov živi v prenatrpanih gospodinjstvih, 22 % – v primerjavi z 1,5 % celotnega prebivalstva – pa jih živi v domovih brez tekoče vode. 24 % jih je pri iskanju stanovanja doživelo diskriminacijo na podlagi dejstva, da so Romi.⁵ Prejšnja raziskava Agencije za temeljne pravice, ki je bila leta 2019 izvedena v šestih dodatnih državah članicah⁶, je pokazala podoben vzorec diskrepance v smislu stanovanjske prikrajšanosti romskega in neromskega prebivalstva.
17. Podatki se zbirajo v nacionalnih okvirih v skladu z nacionalnimi ustavnimi in pravnimi zahtevami ter političnimi in etičnimi premisleki, da bi se analizirale javne politike, ki obravnavajo več oblik diskriminacije in druga vprašanja, ki zadevajo romsko prebivalstvo, tudi izključenost s stanovanjskega trga. Vendar taki podatki niso vedno dovolj natančno opredeljeni in ne odražajo vedno v celoti trenutnega stanja na terenu v različnih državah članicah.

⁵ Agencija Evropske unije za temeljne pravice, *Roma in 10 European Countries* (Romi v 10 evropskih državah) (2022). (Poročilo zajema naslednje države članice: Bolgarijo, Hrvaško, Češko, Grčijo, Madžarsko, Italijo, Portugalsko, Romunijo, Slovaško in Španijo.)

⁶ [Agencija Evropske unije za temeljne pravice, *Roma and travellers in six countries \(Romi in Travellers v šestih državah\)* \(2020\)](#). (Poročilo zajema naslednje države članice: Belgijo, Francijo, Irsko, Nizozemsko in Švedsko ter nekdanjo državo članico Združeno kraljestvo.)

18. Vrednote EU lahko prevladajo le v družbi, ki spoštuje raznolikost, pluralizem, nediskriminacijo, strpnost, pravičnost, solidarnost in enakost spolov, države članice pa bi morale zagotavljati, da te vrednote veljajo za vse ljudi, tudi za Rome.
19. Polna in dejavna udeležba Romov v družbi in njihovo vključevanje vanjo ter ukrepi za boj proti diskriminaciji znatno zmanjšujejo izzive, povezane z njihovimi stanovanjskimi razmerami, tudi težave, ki izhajajo iz predsodkov preostalega prebivalstva. Zagotavljanje enakega in učinkovitega dostopa do zaposlitve in univerzalnih storitev, kot so izobraževanje in usposabljanje, socialna zaščita in zdravstveno varstvo, je v zvezi s tem ključna prednostna naloga.
20. „Anticiganizem“ je neobičajno razširjena oblika rasizma, ki izvira iz tega, kako prevladujoči družbeni tokovi gledajo in obravnavajo tiste, ki veljajo za „cigane“, v procesu zgodovinskega „drugačenja“, ki temelji na stereotipih in negativnih stališčih, ki so včasih lahko nenamerni ali podzavestni. Vse države članice Evropske unije so priznale, da anticiganizem ovira vključevanje in se je zato pomembno boriti proti njemu.⁷
21. Anticiganizem zaostrejuje različne oblike diskriminacije, kar pomeni, da je oseba lahko diskriminirana na podlagi rase ali narodnosti in hkrati na podlagi spola, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.
22. Segregacija romskih skupnosti je včasih še večja zaradi pojava, znanega kot „gentrifikacija“, ki lahko povzroči, da posamezniki in družine z nizkimi dohodki zapuščajo območja, kjer se vrednost nepremičnin znatno povečuje.

⁷ Priporočilo Sveta o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov (2021), odstavek 2.

OB UPOŠTEVANJU NASLEDNJEGA:

23. Mnogi Romi se zaradi razlogov, kot so socialna in ekonomska ranljivost ali diskriminacija pri dostopu do stanovanj, soočajo s težavami pri dostopu do ustreznih stanovanj, zato številni člani te skupnosti živijo v podstandardnih stanovanjih v segregiranih naseljih. Kakovost stanovanj ima za Rome, zlasti otroke, pomemben neposreden vpliv na njihove življenjske razmere, življenjske možnosti, dostop do izobraževanja in splošne enake možnosti. Enak dostop do ustreznih stanovanj je predpogoj za polno uživanje temeljnih pravic in dostojno življenje. Pri izvajanju stanovanjskih politik za Rome je treba spoštovati ustrezen okvir človekovih pravic.
24. Ovire, s katerimi se Romi pogosto srečujejo pri iskanju dostopa do ustreznih stanovanj, krepijo začarani krog medgeneracijske revščine in kršitev človekovih pravic. To omejuje pričakovano življenjsko dobo in ovira socialno kohezijo.
25. Kljub obstoječim političnim, finančnim in pravnim instrumentom ter že vloženim prizadevanjem za odpravo stanovanjske neenakosti in prikrajšanosti, s katerima se soočajo Romi, zanje v več državah članicah še vedno obstajajo neenakosti pri dostopu do stanovanj. Zato je pomembno odpraviti te neenakosti in romskim skupnostim zagotoviti dostop do ustreznih stanovanj.
26. Finančne instrumente EU bi bilo treba skupaj z nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi viri financiranja po potrebi uporabiti za izboljšanje stanovanjskih razmer in podporo izkoreninjenju stanovanjske segregacije, ki izhaja iz diskriminacije ali iz revščine in socialne izključenosti v Evropski uniji. Da bi dosegli te cilje, je pomembno, da se vzpostavijo in izvajajo programi, osredotočeni na obravnavanje neustreznih stanovanj ter na druge socialne in gospodarske izzive, s katerimi se soočajo Romi.
27. Za doseganje učinkovitih rezultatov je potrebno tesno sodelovanje med različnimi deležniki, od katerih po potrebi vsak prispeva strokovno znanje na svojem področju pristojnosti, zlasti na lokalni ravni.

28. Pomembno je zagotoviti posvetovanje s pripadniki romskih skupnosti in Romom naklonjene civilne družbe ter njihovo vključevanje v oblikovanje in izvajanje vseh politik, posebej namenjenih boju proti stanovanjski segregaciji in diskriminaciji Romov.
29. Nadnacionalno sodelovanje in vzajemno učenje sta bistvena za proces izkoreninjenja stanovanjske segregacije Romov, tudi za izboljšanje stanovanjskih pogojev nomadskih Romov v državah članicah, kjer te skupnosti obstajajo, pa tudi za mobilne Rome v EU, ki izkoriščajo sezonske ali kratkoročne zaposlitvene možnosti.
30. Ti sklepi temeljijo na že opravljenem delu in političnih zavezah, ki so jih sprejeli Evropski svet, Svet, Evropski parlament in Komisija, ter delu drugih ustreznih deležnikov, med drugim tudi na dokumentih iz Priloge.

SVET EVROPSKE UNIJE

POZIVA DRŽAVE ČLANICE, NAJ v skladu z nacionalnimi pristojnostmi in ob upoštevanju nacionalnih okoliščin:

31. v skladu z nacionalnimi strategijami za Rome sprejmejo konkretne ukrepe za izboljšanje stanovanjskih razmer Romov in izkoreninjenje stanovanjske segregacije, kjer obstajajo romska segregirana naselja. V ta namen so na voljo različna finančna orodja, vključno z ESS+, ESRR in programi za razvoj podeželja na nacionalni in regionalni ravni ter instrumenti in pobudami v okviru NextGenerationEU in InvestEU. Pomembno je zagotoviti učinkovito dopolnjevanje pri uporabi različnih virov financiranja;

32. namenijo ustrezna finančna sredstva za potrebno vzpostavitev, vzdrževanje ali izboljšanje infrastrukture v prikrajšanih soseskah, kar zadeva osnovne storitve, kot so promet, voda in sanitarna ureditev, kanalizacijski sistemi, digitalna omrežja ter dostop do javnih in zasebnih storitev, kot so zbiranje odpadkov, zdravstveni centri, šole, razsvetljava, električna, plin in komunikacijska omrežja, vključno s telefonskimi in internetnimi povezavami, pri čemer naj razmislijo o uporabi inovativnih, digitalnih in zelenih tehnologij. Vse intervencije bi morali spremljati ukrepi za aktivno odpravo segregacije;
33. v primerih, ko Romi le težko izkoristijo ugodnosti splošne stanovanjske politike, vzpostavijo stanovanjske pobude za ranljive romske in druge ranljive skupnosti ter v nacionalne strategije vključevanja Romov vključijo zaščitne ukrepe in merila vključenosti;
34. zadevnemu osebju, ki je dejavno na področju stanovanjskih storitev in v drugih sektorjih, kot so socialne storitve, izobraževanje, zaposlovanje in zdravstvene storitve, ter v lokalnih upravah, nudijo informacije in usposabljanje o enaki obravnavi ter boju proti anticiganizmu in diskriminaciji;
35. zagotovijo, da so družine, ki živijo v prikrajšanih naseljih, vključene v postopke odločanja. Za to naj si prizadevajo skupaj z evropsko romsko civilno družbo, hkrati pa naj zagotovijo udeležbo Romov pri odločanju na vseh upravnih in vladnih ravneh, pri čemer naj zagotovijo njihovo enako obravnavo, posebno pozornost pa je treba nameniti tudi pomenu vključevanja romske mladine in romskih žensk v oblikovanje politik;
36. opredelijo razpoložljive finančne vire na ravni EU ter nacionalni, regionalni in lokalni ravni za podporo izkoreninjenju stanovanjske segregacije, ki zadeva Rome.

POZIVA KOMISIJO IN DRŽAVE ČLANICE, NAJ v tesnem sodelovanju in v skladu s svojimi pristojnostmi ter ob upoštevanju nacionalnih okoliščin:

37. še naprej uporabljajo portfelj kazalnikov iz strateškega okvira EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov⁸ in si prizadevajo za doseganje ciljev na ravni EU, določenih v tem okviru, po potrebi vključno s kvantitativnimi in/ali kvalitativnimi cilji iz nacionalnih strateških okvirov v zvezi z Romi. Kazalniki se lahko razčlenijo med drugim po spolu, starosti, potrebi po oskrbi ali statusu invalidnosti ter se določijo skupaj z ustreznimi akterji, vključno s predstavniki Romov, da bi prispevali k sistematičnemu spremljanju izvajanja nacionalnih strateških okvirov v zvezi z Romi in izkoreninjenju stanovanjske segregacije, ki zadeva Rome.
38. podpirajo in opolnomočijo romsko civilno družbo, da bo lahko do finančnih virov na ravni EU ter nacionalni, regionalni in lokalni ravni dostopala enakopravno z drugimi deležniki, s tem pa okrepijo njene predstavniške strukture in sposobnost dejavnega sodelovanja v postopkih odločanja pod pogoji enake obravnave, pri čemer se posebna pozornost nameni pomenu vključevanja romske mladine in romskih žensk v oblikovanje politik;
39. v skladu z veljavnimi pravili zagotovijo učinkovito spremljanje programov in instrumentov za porabo sredstev, katerih cilj je spodbujati odpravo segregacije romskih skupnosti;
40. podprejo učinkovito delovanje nacionalnih kontaktnih točk za Rome in njihovo vključenost v oblikovanje politik na vseh ravneh, tudi kar zadeva stanovanja.

⁸ Glej Priporočilo Sveta o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov (2021), odstavek 38, in sporočilo Komisije „Unija enakosti: Strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov“ (2020), Priloga 2.

POZIVA KOMISIJO, NAJ:

41. podpre države članice pri njihovih prizadevanjih za obravnavanje problematike stanovanjske segregacije in prikrajšanosti, kjer obstajata, v skladu s priporočilom Sveta o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov (2021), in, kjer je ustrezno, preuči resolucijo Evropskega parlamenta o položaju Romov, ki živijo v naselbinah v EU, ter strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov za obdobje 2020–2030, tudi tako, da preuči in ustrezno podpre izvrševanje sredstev EU, ki so namenjena stanovanjem in infrastrukturi;
42. spodbuja konkretne ukrepe za zagotovitev učinkovitega in dejanskega dostopa Romov do nesegregiranih stanovanj, pri čemer sledi pristopu, da je oseba lahko diskriminirana na podlagi rase ali narodnosti in hkrati še na podlagi spola, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti mladim in otrokom ter žrtvam vseh oblik nasilja nad ženskami in trgovine z ljudmi;
43. spodbuja nadnacionalno sodelovanje in izmenjavo dobrih praks med državami članicami.

Viri

1. Evropski svet

Sklepi Evropskega sveta (23. in 24. junij 2011) (dok. EUCO 23/1/11 REV 1, str. 13)

2. Zakonodaja EU

Direktiva Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost (UL L 180, 19.7.2000, str. 22)

Direktiva 2020/2184 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2020 o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi (UL L 435, 23.12.2020, str. 1)

Okvirni Sklep Sveta 2008/913/PNZ z dne 28. novembra 2008 o boju proti nekaterim oblikami in izrazom rasizma in ksenofobije s kazensko-pravnimi sredstvi (UL L 328, 6.12.2008, str. 55)

3. Svet

Priporočilo Sveta o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov (UL C 93, 19.3.2021, str. 1)

4. Komisija

Sporočilo „Unija enakosti: strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov“ (COM(2020) 620 final)

Priloga II k Sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu – Portfelj kazalnikov

Sporočilo „Unija enakosti: strategija za enakost spolov za obdobje 2020–2025“ (dok. 6678/20)

5. Evropski parlament

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 5. oktobra 2022 o položaju Romov, ki živijo v naselbinah v EU (2022/2662(RSP))

6. Odbor regij

Mnenje Odbora regij: Unija enakosti: strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov, 2021

7. Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA)

Roma in Ten European Countries (Romi v desetih evropskih državah), 2022

Roma and travellers in six countries (Romi in Travellers v šestih državah), 2020

8. Drugo

Lizbonska deklaracija o evropski platformi za boj proti brezdomstvu (21. junij 2021)

ZADEVA ORŠUŠ IN DRUGI proti HRVAŠKI Evropsko sodišče za človekove pravice (ESČP)

Končno poročilo Alvara Gila-Roblesa o položaju človekovih pravic Romov, Sintov in Travellers v Evropi (15. februar 2006)

Člen 26 Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah

Člen 1 Mednarodne konvencije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije

Člena 28 in 30 Konvencije o otrokovih pravicah

Deklaracija o pravicah oseb, ki pripadajo narodnim ali etničnim, verskim in jezikovnim manjšinam

Člena 1 in 3 Konvencije proti diskriminaciji v izobraževanju z dne 14. decembra 1960

Izjava združenja FEANTSA „The Housing Situation for Roma in the EU Remains Difficult“ (Stanovanjske razmere Romov v EU so še vedno težke)

9. Svet Evrope

Priporočilo št. R (2000) 4 Odbora ministrov državam članicam o izobraževanju romskih/ciganskih otrok v Evropi (sprejeto 3. februarja 2000) in njegova priloga

Priporočilo CM/Rec (2009) 4 Odbora ministrov državam članicam o izobraževanju Romov in Travellers v Evropi (sprejeto 17. junija 2009)

Priporočilo št. 1203 (1993) parlamentarne skupščine Sveta Evrope o Ciganih v Evropi

Priporočilo št. 1557 (2002) parlamentarne skupščine Sveta Evrope o pravnem položaju Romov v Evropi